

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі

«Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

Кафедра славянскай гісторыі і метадалогіі гістарычнай навукі

Кафедра гісторыі Беларусі

Да 90-годдзя Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г.

**АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ
САЦЫЯЛЬНАЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСІ
(канец XVIII – пачатак XX ст.)**

*Матэрыялы Рэспубліканскай
навукова-тэарэтычнай канферэнцыі
г. Мінск, 23 лютага 2007 г.*

Мінск 2007

этого присутствия – губернатор, председатель казенной палаты, вице-губернатор и товарищ прокурора – являлись представителями от правительства, а три члена – городской голова, председатель земской управы и председатель мирового съезда – представителями общественного управления [2, с. 839].

Должностные лица городского общественного управления подвергались ответственности за должностные преступления только по суду. Предание их суду, кроме городского головы, могло последовать по определению думы. Городские головы предавались суду не иначе как по определению 1-го департамента Сената, основанному на определении городской думы или губернского по городским делам присутствия [2, с. 839].

Литература

1. Материалы, относящиеся до нового общественного устройства в городах империи: (Городовое положение 16 июня 1870 г.). Спб., 1877. Т. 1–3.
2. Полное собрание законов Российской империи (далее – ПСЗРИ). Собр. Отделение первое. СПб. 1870. Т. 45. № 48498.
3. Калинин В.Д. Из истории городского самоуправления в России (XVII – начало XX вв). М., 1995.
4. Шрейдер Г.И. Город и городовое положение 1870 г. История России в XIX в. СПб.: Изд-ва "Гранат и Ко", 1890. Т. 4. С. 20.
5. Пажитнов К.А. Городское и земское самоуправление. СПб., 1913.

ПАРАГИСТОРИЯ ЯК АДПОСТРАВАННЕ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНАГА ГРАМАДСТВА

г.Мінск, 1999

Багдановіч І.І.

Сучасны этап развіцця грамадства характарызуецца трансфармацыямі ва ўсіх сферах жыцця: эканоміцы, сацыяльнай сферы культуры. Яны выкліканы ўступленнем чалавецтва ў эпоху інфармацыйнага грамадства і глабалізацыі асноўных праблем, актуальных для паступальнага развіцця сучаснай цывілізацыі. Усё гэта з'яўляецца адпаведным адпостраванне ў развіцці гістарычнай навукі, асабліва ў канцы XX і пачатку XXI ст. Прызнакчы крызіс сучаснай гістарычнай навукі на працягу прасторы, мы вымушаны канстатаваць, што на сучасным этапе яе развіцця большай ступені, пры маўклівай згодзе прафесійных гісторыкаў, замяшчацца ў грамадскай свядомасці парагісторыяй. У далейшым робіцца спроба разгледзець найбольш распаўсюджаныя на постсавецкім парагістарычныя канцэпцыі, прасачыць іх вытокі і выявіць іх папулярнасці ў паўсядзённым жыцці.

Гісторыя гістарычнай навукі без разгляду паранавуковай гісторыі будзе быць пераканаўчай і даставернай. Агульнавядома, што выбітныя

эпасу і міфалогіі, гістарычная навука заўсёды імкнулася вызваліцца ад міфалогіі, але міфалагема, што захоўвалася ў народнай свядомасці, зноў адраджалася, асабліва ў пераходныя перыяды развіцця грамадства.

У шырокім сэнсе пад міфалагізацыяй гісторыі разумеюць укараненне ў гістарыяграфію пара- і калянавуковых элементаў. У вузкім разуменні міфалагізацыя гісторыі разглядаецца як спалучэнне гісторыка-навуковых і гісторыка-рэлігійных канструкцый, пры гэтым апошнія ў гэтым спалучэнні выступаюць у якасці навуковых феноменаў. Працэс гістарычнага пазнання праходзіць праз тры этапы: вылучэнне рабочай гіпотэзы, яе эмпірычная праверка і тэрэтычнае абагульненне атрыманых вынікаў. Памылковым, так як і сапраўдным, гіпотэзы з'яўляюцца прадметам разгляду гістарычнай навукі.

На ўзроўні паўсядзёнай свядомасці паранавуковыя інтэрпрэтацыі нярэдка становяцца стэрэатыпамі ўспрымання гістарычнага мінулага. Псіхалагічна народ заўсёды цягнецца да прыгожых міфаў, а не да рэальных і сумных навуковых інтэрпрэтацый, якія часам прапануюць гісторыкі. Менавіта таму міфалагічныя гісторыі нярэдка выкарыстоўваюцца для маніпуляцыі масавай свядомасцю. Міфалогія сучасных экстрэмісцкіх групавых, як правіла, грунтуецца на гістарычных міфах.

Ігнараванне праблемы міфалагізацыі гісторыі з-за дылэтантызму аўтараў гістарычных міфаў не спрыяе іх згортванню. Наадварот, адсутнасць крытыкі з боку гісторыкаў-прафесіяналаў выкарыстоўваецца містыфікатарамі гісторыі ў якасці асновы сваіх фантастычных гіпотэз. Так, адзін з найбольш вядомых расійскіх містыфікатараў гісторыі вучоны-фізік А.І. Фаменка, які раней займаўся вывучэннем нябеснай механікі, а затым заснаваў шырока вядомую ў Расіі і за мяжамі школу "Новай ханалогіі" лічыць, што адсутнасць крытыкі яго гіпотэз з боку гісторыкаў – гэта сведчанне ісцінасці яго поглядаў [1].

У народ прыхільнікаў А. Фаменкі апынуліся не толькі людзі недастаткова адукаваныя. Прыхільнікамі "Новай ханалогіі" выступілі тэрэтык "законаў гісторыі" логік і сацыёлаг А.А. Зіноўеў, пісьменнік і грамадскі дзеяч І.І. Багдановіч, эксчэмпіён свету па шахматах Г.К. Каспараў, які самаўпэўнена заявіў: "Я мажу па сценцы любога гісторыка ў любых дэбатах проста таму, што ведаю больш, чым ён" [2, с. 32]. Таму неабходна аргументаваная крытыка міфалагізацыі гісторыі з боку вучоных-гісторыкаў. Адсутнасць такой крытыкі можа мець негатыўныя вынікі не толькі для гістарычнай навукі, але і для грамадства ў цэлым. У апошні дзесяцігоддзі XX ст. нацыянал-сацыялістыкая перадача гісторыі ў многім пачала сацыяльнаму поспеху нацыстаў і прыходу іх да ўлады.

Парагісторыя – гэта не толькі расійскі феномен. Працэс гістарычнай трансфармацыі ахапіў практычна ўсе былыя саветскія рэспублікі, для якіх у працэсе будаўніцтва і самаідэнтыфікацыі з'яўляецца актуальнай задачай стварэння гісторыі тытульнай нацыі. Вырашэнне гэтай задачы для краін Балтыі і краін Паўднёва-Западнай Еўропы і часткова краін Сходу "самасцінай" літаратуры статус афіцыйнай перадачы гісторыі ў тыпу "Гісторыі русаў", якія ўжо даўно развенчаныя на сучаснай гісторычнай

сепаратистскіх колах фальшыўкі [3]. У іх сцвярджаецца факт існавання ў антычныя часы звышправітай дзяржавы ўкраінцаў – русаў, а ўкраінскаму народу прыпісваецца рашаючая роля амаль што не ва ўсіх буйнейшых фактах сусветнай гісторыі, ад узятця Троі да найвялікшых адкрыццяў у навуцы. Адначасова рускія (маскалі) абвяшчаюцца генетычным сімбіёзам татар і народаў Поўначы, якія прысвоілі, каб замаскіраваць сваё азіяцкае паходжанне, ганаровае імя русаў, якое гістарычна па праву належыць украінцам. Менавіта псеўдарусам-маскаліям Украіна абавязана ўсімі сваімі гістарычнымі бедамі ад запрыгонвання сялянства да сталінскай калектывізацыі і “галадамора” 30-х гадоў ХХ ст. [4].

Першынства ў міфалагізацыі гісторыі, безумоўна, належыць Расіі. Акрамя сімвала скажэння гісторыі “Новай храналогіі”, у Расіі склаліся цэлыя школы парагісторыі, што абгрунтоўваюць выключнасць рускага народа, яго гістарычнае місіі, якая абумоўлена гістарычнымі каранямі і гістарычным прадвызначэннем гэтага народа як ратавальніка сучаснай цывілізацыі ад гібелі. Прыняцце найбольш распаўсюджаных і вядомых канцэпцый, якія атрымалі ў апошнія гады шырокае распаўсюджанне і сталі прадметам абмеркавання ў калянавуковых і сродках масавай інфармацыі.

Асабліва шмат міфалагічных інсинуацый у працах У.М. Губіна прысвечаных пытанням генезісу Русі. Рускае племя і дзяржаўнасць у імператарскіх формах ён знаходзіць задоўга да прызвання варагаў і Нараджэння Хрыстова. Аўтар апісвае герайчныя старонкі дзейнасці русаў у 3–1 тыс. да н.э. – ад Радзігаста, баі венедаў-мараходаў з гатонамі, бітвы з амазонкамі і барацьбы з баявы саюз са скіфамі, падзвігі Саўмака, удзел у Мітрыдатавых войнах і супраць рымлян [6].

Яшчэ больш фантастычную канву генезісу рускага народа ўяўляе праца В.М. Кандыба (прэзідэнт Сусветнай асацыяцыі гіпнатызэраў). Ён лічыць гісторыі Расіі сем перыядаў: 1) Арктычны – з незапамятных часоў да чалавецтва да 3 млн. г. да н.э.; 2) Сібірскі – з 3 млн. г. да н.э. да 200 тыс. г. да н.э.; 3) Уральскі – з 200 тыс. да 120 тыс. г. да н.э.; 4) Арыійскі – са 120 да 17 тыс. г. да н.э.; 5) Траянскі – з 17 да 8 тыс. г. да н.э.; 6) Кіеўскі – з 8 тыс. г. да н.э. да 1 тыс. г. да н.э.; 7) Смутны час – уся сапраўдная гісторыя Расіі [7].

Этнацэнтрыскае ўспрыманне мінулага найбольш наглядна праявілася ў тэорыі “палавецкай Русі”, прапанаванай М.Э. Аджыевым. Русь уяўляецца пераважна нарманскай і не славянскай, а пераважна цюркскай дзяржавай з пераважна дэшыфруецца ім на аснове цюркскай мовы як “горад зяці”, пасля чаго ў размаўляўшымі па-палавецку, больш за тое, ўсе дасягненні еўрапейскай культуры ён абвяшчае спадчынай полаўцаў. Цюркскую дамінанту ён бачыць у гісторыі Русі да ХVIII ст. [8].

Культывай фігурай на парагістарычным полі з’яўляецца А. Дугін з яго тэарыяй прэацыянальнай светнай гісторыі, у яе аснове ляжыць паняцце “таласакратыі” і “тэлуракратаі”, якое праяўляецца ў барацьбе за атлантызм і еўразійства. Гістарычнымі формамі з’яўляюцца “Танцючай Смерці”, якія выступалі тайныя таварыствы “Танцючай Смерці”, “Чырвоныя

Акіяна” і інш.

Мэта сусветнай “таласакратыі” – не толькі абараніць быццё ваўраўнай сістэмы, але ператварыць яе ў планетарную мадэль. Філіялам ордэна “Танцючай Смерці” ў СССР выступалі КДБ і ведамствы, якія папярэднічалі яму. Дугін нават сцвярджае аб канвергенцыі і тайным адзінстве КДБ і ЦРУ. Тайнай структурай “Еўразійскіх сіл, па яго сцвярджэнню, з’яўляецца “Ордэн Палярных”. У СССР ён найшоў увасабленне ў ГРУ, якое сапернічала з КДБ у барацьбе за прызначэнне на вышэйшыя дзяржаўныя пасады ўласных стаўленнікаў. Ён выявіў наяўнасць у савецкім і нацыяналістычным і нацыяналістычным атрымалася, што левае крыло ў кампартыі салідарызавалася адначасова з банкаўскай алігархіяй Захаду і нацыскай пльыню ў фашызме, у той час як нацыяналістычны аб’яднаўся з нацыяналістычнымі сіламі Белай Арміі і русафільскімі сіламі ў Трэцім рэйху [9, 158].

На рэканструкцыю ідэалогіі вольных каменшчыкаў і антырускай ідэалогіі масонскай змовы акцэнтаваны публікацыі У. Астрэцова, які на аснове даследавання масонскай культуры прыйшоў да высновы, што яна з’яўляецца дамінантай складаннем сучаснай цывілізацыі. Вытокі масонскага погляду ён бачыць у паганстве і іудаізме. З’яўляючыся прыхільнікам манархізму, ён дае негатыўную характарыстыку імператарам Расіі, якія імкнуліся іх у сістэму антырускай масонскай змовы. Пётр I і Мікалай II, многія імператары Расіі ўважаны ў гэтай ідэалогіі ў якасці членаў “вольных каменшчыкаў”. Пецярбургскай масонскай імперыі Астрацоў і Астрэцкія ўважаны ў якасці асноваў апалагетычную карціну дапятроўскай Русі [10].

Аналіз асноўных напрамкаў у парагісторыі постсавецкай прасторы сведчыць аб тым, што большасць палажэнняў і высноў парагісторыкаў не фіксуецца на аснове ўзроўні, не пацвярджаецца канкрэтнымі і пераканаўчымі фактамі, а з’яўляецца ўскосных доказах, якія хаця і дапускаюцца ў гістарычнай навуцы, але ў ёй дапаможны характар. У парагісторыкаў ускосныя сведчанні з’яўляюцца абсалютны характар, што пазбаўляе іх магчымасці прэтэндаваць на аб’ектыўнасць і канцэпцый. Актывізацыя парагістарычных ідэяў – з’ява не выпадковая, а абумоўленая глыбокімі сацыяльнымі і псіхалагічнымі трансфармацыямі, якія адбываюцца ў сучасным грамадстве. Гэта з’яўляецца небяспечным сімптомам, бо многія гісторыясофскія канструкцыі з’яўляюцца базай для стварэння ідэалагічных дактрын групак экстрэмісцкага характару, якія імкнуцца да гвалтоўнай трансфармацыі існуючага грамадскага ладу і культуры.

Літаратура

1. Дугін, А. Г.В., Фоменко, А.Т. Новая хронология и концепция древней истории Руси, Англии и Рима: в 2 т. / Носовский, Г.В., Фоменко, А.Т. – М.: Центр, 1995.
2. Дугін, А. Г.В., Фоменко, А.Т. – М.: Центр, 1999. – № 41.

3. История русів. Нью-Йорк, 1956.
4. Субтельный, О. Украина: история / О. Субтельный. – Киев, 1991.
5. Гобарев, В.М. Предыстория Руси / В.М. Гобарев. – Москва: Аркос, 1995.
6. Гобарев, В.М. Русь до Рождества Христова / В.М. Гобарев. – Москва: Аркос, 1996.
7. Кандыба, В.М. История русского народа до XII в н. э. / В.М. Кандыба. – Москва: Владос, 1995.
8. Аджиев, М.Э. Полюнь Половецкого поля / М.Э. Аджиев. – Москва: Время, 1994.
9. Дугин, А.Г. Основы геополитики. Геополитическое будущее России. / А.Г. Дугин. – Москва: Арктогея, 1997.
10. Острецов, В.М. Масонство, культура и русская история. / В.М. Острецов. – Москва: Арктогея, 1998.

ПАДЗЕЙ ЛЮТАЎСКАЙ РЭВАЛЮЦЫІ Ў БЕЛАРУСІ НА СТАРОНКАХ ДАПАМОЖНІКА ПА ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСІ ДЛЯ VIII КЛАСА

г. Мінск, БДПУ, студэнт II курсу

Сакалоў К.М.

У вучэбным дапаможніку “Гісторыя Беларусі (XIX ст. – 1917 г.)” для VIII ўстаноў, якія забяспечваюць атрыманне агульнай сярэдняй адукацыі, з беларускай і рускай мовамі навучання з 12-гадовым тэрмінам навучання (Мн., 2005), у Лютаўскай (1917 г.) рэвалюцыі разглядаюцца ў раздзеле II “Устава капіталізму на беларускіх землях. Нацыянальнае адраджэнне (1860-я гг. – пачаткі XX ст.)”. У параграфі 23 “Наспяванне крызісу ў грамадстве. Лютаўская рэвалюцыя 1917 г. у Беларусі” выкладанне матэрыялу пачынаецца з агляду ваеннага становішча ў Беларусі, што склалася ў сувязі з пачаткам Першай сусветнай вайны. Сапраўды, ваенныя дзеянні прывялі да значнага павышэння становішча насельніцтва, з’яўлення масавага бежанства. Зразумела, што на гэта звяртаюць увагу, але аб бежанстве ужо казалася ў папярэднім параграфі, дзе нават названа іх лічба ў 1,3 млн. чалавек. Таму для вучняў больш цікава з’яўляецца матэрыял аб эканамічным становішчы Беларусі ў 1914 годзе і катастрофічны стан якога стаў адной з перадумоў наступных рэвалюцыйных падзей.

Падзеі ў Петраградзе ў канцы лютага 1917 года і адрачэнне ад прастола імператрыцы Марыі Фяадараўны ў сакавіку 1917 года ў параграфі 23 з’яўляюцца ў асобным падраздзеле. Хацелася б толькі, каб у гэтым падраздзеле была абвешчана дэмакратычнай рэспублікай, адбылася кароткая дзяржаўнага ладу, што і вызначае паняцце “рэвалюцыя”. Не зусім цікава для ўспрыяцця вучнямі прадстаўлена фарміраванне новых рэспубліканскіх у аднім абзацы гаворыцца аб стварэнні (не зразумела – кім?) міністраў.